

**Soubor specializovaných map s odborným obsahem:
*Bytová situace zaměstnanců FA Kudlov
v letech 1946, 1954 a 1969***

**Průvodní zpráva k výsledku druhu specializovaná mapa
s odborným obsahem (Nmap)**

Soubor specializovaných map s odborným obsahem *Bytová situace zaměstnanců FA Kudlov v letech 1946, 1954 a 1969* byl vytvořen se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu na podporu aplikovaného společenskovedního a humanitního výzkumu, experimentálního vývoje a inovací ÉTA.

Realizováno v rámci projektu „Relační databáze, mapové projekce a vizualizace dat pro účely propagace, vzdělávání a podpory turismu - realizace na příkladu zlínské filmové kultury“ (TL03000103)

Soubor specializovaných map je uložen na webových stránkách projektu:

<https://fav.phil.muni.cz/zlinskyfilm>

Předkladatel výsledku: Ústav filmu a audiovizuální kultury, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Arna Nováka 1, Brno, 602 00

Hlavní řešitel projektu: doc. Mgr. Pavel Skopal, Ph.D.,

Autoři průvodní zprávy a výsledku druhu specializovaná mapa s odborným obsahem (Nmap): Mgr. et Mgr. Terézia Porubčanská, Mgr. Tereza Bochinová

Obsah

Obsah	3
Cíle výsledku.....	4
Popis výsledku (Data a metody).....	5
Zdrojová data	5
Sběr dat.....	5
Povaha datových sad	5
Zpracování historických materiálů do digitální podoby a strukturace datové sady	5
Obsah, struktura a funkce mapy.....	8
Nástroje.....	8
Metodika tvorby specializované mapy	8
Popis obsahu mapových vrstev.....	8
Funkce mapy, doplňkové funkce interaktivních map	12
Popis dosažených původních výsledků	14
Úvod	14
1.časový řez: Poválečná struktura obyvatel bytové kolonie Kolonka v roce 1946	14
2.časový řez: Průzkum potřeby nového bydlení zaměstnanců FA Kudlov v roce 1954	20
3.časový řez: Struktura obyvatel bytové kolonie Kolonka v roce 1969	27
Shrnutí.....	32
Návrh využití výsledku (definování subjektů, které by měly být uživateli výsledků).....	33
Seznam použité literatury a datových zdrojů	34
Seznam publikací, které předcházely výsledku.....	36

Cíle výsledku

Sada specializovaných map s odborným obsahem s názvem *Soubor specializovaných map k dějinám filmového průmyslu a filmové kultury od 20. do 90. let 20. století* vznikla jako dílčí výstup projektu *Relační databáze, mapové projekce a vizualizace dat pro účely propagace, vzdělávání a podpory turismu – realizace na příkladu zlínské filmové kultury*. Cílem těchto map je umožnit uživateli webové aplikace Zlínský Film, který je hlavním výstupem projektu, detailněji prozkoumávat vybrané aspekty dějin filmové kultury a průmyslu ve Zlíně ve 20. století. V rámci tohoto dílčího výsledku vznikla také sada specializovaných map, která se zaměřuje na prostorové zobrazení a porovnání bytové situace a zaměstnání vybraných pracovníků Filmových ateliérů Kudlov (dále jako FA Kudlov) ve třech časových řezech. Tyto sady map poskytují prostor pro volnou exploraci a porovnávání jednotlivých vrstev a podporují tak hlavní cíl webové aplikace – vizualizovat dějiny filmové produkce a kultury ve Zlíně a na základě těchto vizualizací poskytnout uživatelům možnost realizovat svůj vlastní výzkum.

Popis výsledku (Data a metody)

Zdrojová data

Sběr dat

Sada specializovaných map s odborným obsahem č.1: *Bytová situace zaměstnanců FA Kudlov v letech 1946, 1954 a 1969* (dále jako *Bytová situace*) mapuje ubytovací podmínky zaměstnanců FA Kudlov ve třech časových řezech a poukazuje na korelaci mezi podmínkami bydlení na jedné straně a typem zaměstnání, rokem narození nebo pohlavím pracovníků na straně druhé. Zdrojová data pro tvorbu mapových vizualizací se různí v typu i původu. Informace o prvních obyvatelích čtvrti Kolonka pro rok 1946 pocházejí především z orálně-historických pramenů, konkrétně z rozhovorů s bývalými pracovníky a obyvateli Kudlova.¹ Dokumenty k průzkumu bytové potřeby zaměstnanců FA Kudlov v roce 1954, které vytvořily základní zdroj pro vytvoření tohoto časového řezu, jsou uloženy v Národním archivu² a hlavním zdrojem dat pro vizualizaci situace v roce 1969 byl volební seznam obyvatel Kolonky z roku 1969, který byl našemu výzkumu poskytnut ze soukromého archivu rodiny Novotných.³

Povaha datových sad

Pro sadu map *Bytová situace* byla sesbíraná data ze tří let: 1946, 1954 a 1969. Tato metadata nám podávají informace o zaměstnancích FA Kudlov, kterými jsou rok narození, pracovní pozice, místo bydliště, a také informace o dispozici ubytování (dům, byt, počet pokojů atd.). Pro vybrané vrstvy jsou pak k dispozici dodatečné informace, například potřeba nového bydlení vyjádřená zaměstnancem v dotazníku o ubytovacích podmínkách zaměstnanců FA Kudlov z roku 1954. I díky tomuto dotazníku máme k dispozici pro rok 1954 mnohem rozsáhlejší seznam pracovníků – zatímco pro roky 1946 a 1969 se historické materiály omezují na seznamy pracovníků žijících v bytové kolonii Kolonka, nacházející se v těsné blízkosti ateliérů, rok 1954 mapuje potřeby zaměstnanců z celé republiky.

Zpracování historických materiálů do digitální podoby a struktura datové sady

Z historických materiálů byly informace digitalizovány formou manuálního přepisu metadat do tabulkové formy. Tyto tabulky později sloužily jako datový zdroj pro tvorbu prostorových vrstev, přičemž dodržují stejnou základní strukturu: každý řádek reprezentuje jednu osobu, v sloupcích se pak nacházejí jejich atributy (metadata). Atributy mají jasně formulované pojmenování, které bylo později zakódováno do značek, lépe čitelných pro mapovací nástroj.

¹ Sérii rozhovorů se zaměstnanci FA Kudlov provedla Mgr. Hana Kuslová v letech 1997–1999.

² Průzkum potřeby nového bydlení, NA, f. Ministerstvo kultury k. 84, inv. č. 134, Bytová výstavba Gottwaldov, 1954.

³ Volební seznam občanů čtvrti Fabiánka z roku 1969, soukromý archiv RNDr. Petra Novotného.

1946	
Zkratka	Popis
wkt_geom	Geografické souřadnice bodu
id	Identifikační údaj zaměstnance
JMENO	Jméno zaměstnance (skryto)
DNAR	Datum narození (skryto)
ZAM	Zaměstnání
NAR	Rok narození
AGE46	Věk v roce 1946
GEN	Pohlaví
KZAMtxt	Kategorie zaměstnání
ADD	Adresa
ADDGOT	Specifikace adresy v rámci města Zlín
FAM	Počet rodinných příslušníků
SIZE	Velikost a dispozice obydlí
NEED	Potřeba nového bydlení

*Seznam sesbíraných atributů pro mapové vrstvy zaměstnanců v roce 1946.
Vlevo ve zkratkách připravených pro mapový program, vpravo vysvětlení těchto zkratk.*

1954	
Zkratka	Popis
wkt_geom	Geografické souřadnice bodu
id	Identifikační údaj zaměstnance
JMENO	Jméno zaměstnance (skryto)
DNAR	Datum narození (skryto)
ZAM	Zaměstnání
NAR	Rok narození
AGE54	Věk v roce 1954
GEND	Pohlaví
KZAMtxt	Kategorie zaměstnání
ADD	Adresa
ADDGOT	Specifikace adresy v rámci města Zlín
FAM	Počet rodinných příslušníků
SIZE	Velikost a dispozice obydlí
NEED	Potřeba nového bydlení

*Seznam sesbíraných atributů pro mapové vrstvy zaměstnanců v roce 1954.
Vlevo ve zkratkách připravených pro mapový program, vpravo vysvětlení těchto zkratk.*

1969	
Zkratka	Popis
wkt_geom	Geografické souřadnice bodu
id	Identifikační údaj zaměstnance
JMENO	Jméno zaměstnance (skryto)
DNAR	Datum narození (skryto)
ZAM	Zaměstnání
NAR	Rok narození
AGE69	Věk v roce 1969
GEN	Pohlaví
KZAMtxt	Kategorie zaměstnání
ADD	Adresa
ADDGOT	Specifikace adresy v rámci města Zlín
KOLONKA	Číslo popisné v bytové kolonii Kolonka

*Seznam sesbíraných atributů pro mapové vrstvy zaměstnanců v roce 1969.
Vlevo ve zkratkách připravených pro mapový program, vpravo vysvětlení těchto zkratk.*

Obsah, struktura a funkce mapy

Nástroje

Mapové vrstvy byly vytvořeny v prostředí volně dostupného mapovacího programu QGIS. Tyto vrstvy byly posléze přeneseny do cloudového mapovacího prostředí ArcGIS Online⁴ od společnosti ESRI. Pomocí nástroje Map Viewer byly jednotlivé vrstvy vizuálně upraveny do finální interaktivní podoby. Následně byla pomocí nástroje ArcGIS Instant Apps⁵ vytvořena webová aplikace, která umožňuje mapy prohlížet, kombinovat a sdílet online.

Metodika tvorby specializované mapy

Seznamy pracovníků byly v prvním kroku geokódovány podle adresy bydliště. Podrobnost lokalizace bydliště pracovníků je stanovena na úroveň obce/města. To znamená, že daný bod zobrazuje bydliště osoby v daném městě, případně čtvrti neboli ulici, jeho lokalizace v rámci vybraného prostoru je už ale jenom orientační. Výjimku tvoří bytová kolonie Kolonka, ležící v těsné blízkosti ateliérů Kudlov, ve které jsou osoby lokalizovány až na úroveň konkrétní adresy.⁶ Abychom ochránili soukromí těchto obyvatel, seznamy pracovníků jsme anonymizovali. K jednotlivým bodům je tedy možné získat z mapy informaci o zaměstnání osoby a její dalších attributech, jméno osoby a přesné datum narození ale zůstávají pro uživatele skryté.

Při tvorbě bodových vrstev docházelo k problému překryvu bodů se stejnou lokalizací. Tento problém má vesměs dvě možná řešení. Prvním je zachování stejné lokace a následného vrstvení bodů na sebe, přičemž se jejich vybraný atribut zobrazí v kumulativní podobě klastru, který reprezentuje jak počet překrývajících se bodů, tak poměr vybraného atributu ve formě výsečového (koláčového) grafu. Druhou možností je rozmístění překrývajících se bodů do blízkého okolí původní polohy. Jelikož přesnost lokalizace bodů je nastavena na úroveň města, body se kumulují v blízkosti původní lokality, přičemž ale nereflktují konkrétní polohu v rámci města. Díky tomuto způsobu zobrazení zůstává zachována specifická jednotlivých bodů při zobrazení vybraného atributu. Pro soubor mapových vrstev *Bytová situace* jsme zvolili právě tuto druhou možnost, tedy rozptýlení bodů do okolí původní orientační lokace. Díky využitému nástroji k zobrazování interaktivních map máme rozšířenou možnost – při vyšším přiblížení na místo s vyšším počtem bodů máme možnost sledovat každý z bodů zvlášť, porovnávat jejich atributy a zobrazovat si jejich vizitky; po zvětšení vzdálenosti od místa s větším počtem bodů se tyto body spojí do klastru v podobě výsečového grafu, který reprezentuje kumulativní počty za celou skupinu.

Popis obsahu mapových vrstev

Mapová sada č.1, *Bytová situace*, se skládá z několika vrstev zobrazujících vybrané atributy bodů, reprezentujících jednotlivé pracovníky Filmových ateliérů Kudlov. Tyto vrstvy jsou rozděleny do tří kategorií, které reprezentují situaci v letech 1946, 1954 a 1969. Každá kategorie obsahuje vrstvy zobrazující body podle tří vybraných atributů: kategorie zaměstnání, rok narození a pohlaví.

⁴ <https://www.esri.com/en-us/arcgis/products/arcgis-online/overview>

⁵ <https://www.esri.com/en-us/arcgis/products/arcgis-instant-apps/overview>

⁶ Výjimku tvoří tři osoby, u kterých nebylo možné rekonstruovat jejich přesné bydliště. Poloha bodů, které je reprezentují, je tedy orientační - body jsme umístily mimo zástavbu, ale do těsné blízkosti ostatních bodů.

Opakované zobrazování stejného atributu v různých časových řezech nám dává příležitost porovnávat nejen prostorovou strukturu zaměstnanců podle vybraného atributu, ale také změnu této struktury v čase. Všechny tyto vrstvy jsou zobrazené na podkladové mapě z kolekce nabízené nástrojem Map Viewer. Pro tuto sadu byla vybrána verze podkladové mapy s tlumenou vizualizací obsahu – mapa naznačuje komunikace, zástavbu i popisy, ale její provedení je monochromatické a díky tomu dává vyniknout barevným mapovým vrstvám s odborným obsahem.

Vrstvy „Kategorie zaměstnání“ rozdělují zaměstnance podle typu zaměstnání. Typy zaměstnání byly odvozeny z konkrétních názvů pozic, uvedených ve zdrojových archivních materiálech. Do kategorie „kreativní práce“ byly zařazeny kreativní pozice jako režisér, animátor nebo mistr zvuku. V kategorii „administrativa, technika, zázemí“ najdeme pozice zaměstnanců laboratoří, jako chemik nebo číslovač, pozice z administrativy, jako například účetní, a také technické a dělnické pozice jako údržbář, zedník, skladník nebo uklízečka.

Legenda k mapovým vrstvám reflektujícím strukturu pracovníků podle zaměstnání.

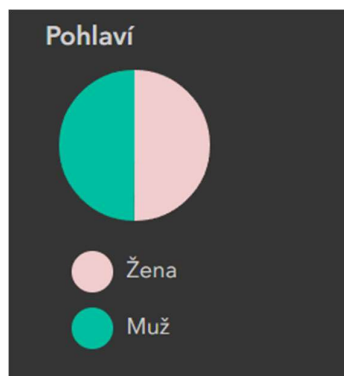
Jak již bylo zmíněno výše, jednotlivé vrstvy jsou částečně prostorově disproporční, vrstva z roku 1954 totiž reflektuje bydliště pracovníků i mimo prostor bytové kolonie Kolonka. V rámci této kolonie jsou ale vrstvy ze všech tří let informačně rovnocenné, je tedy možné je navzájem porovnávat a sledovat nárůst počtu jejích obyvatel. Z tohoto důvodu jsme se rozhodly reflektovat i osoby, které nebyly nutně zaměstnány v daném čase ve filmových ateliérech. Mezi kategoriemi zaměstnání tedy najdeme i kategorii „v domácnosti, v důchodu“, která zastupuje především manželky pracovníků ateliérů, nebo bývalé pracovníky, kteří odešli do důchodu, ale zůstali bydlet na Kolonce. Nakonec se mezi kategoriemi zaměstnání nacházejí ještě „nefilmoví pracovníci“. Tato kategorie reflektuje především vývoj v roce 1969, kdy se na kolonce objevuje masivnější skupina obyvatel zaměstnaných mimo filmový obor.

Druhým atributem, který soubor mapových vrstev zobrazuje, je rok narození. Jednotlivé dekády jsou rozděleny do barevných kategorií, které jsou (podobně jako v předchozím případě) stejné ve všech třech časových řezech, aby bylo možné jednoduché identifikování jednotlivých kategorií. Tato kategorizace umožňuje sledovat proměnu věkové struktury pracovníků filmových ateliérů. Jak je vidět z grafů a map v případové studii, nejpočetnější věkovou skupinu tvořili na Kolonci v každém časovém řezu obyvatelé spadající do nejproduktivnější věkové kategorie mezi 20. a 40. rokem věku.

Legenda k mapovým vrstvám reflektujícím strukturu pracovníků podle roku narození.

Dalším společným atributem použitým pro kategorizaci bodových vrstev je pohlaví. Tato informace pomáhá vytvořit si ucelenější obraz o struktuře kudlovských pracovníků. Díky možnosti kombinovat nejen různé časové řezy, ale také různé typy atributů nabývá prostorová analýza na své schopnosti odhalovat nové informace, které by v textové podobě mohly zůstat opomenuty.

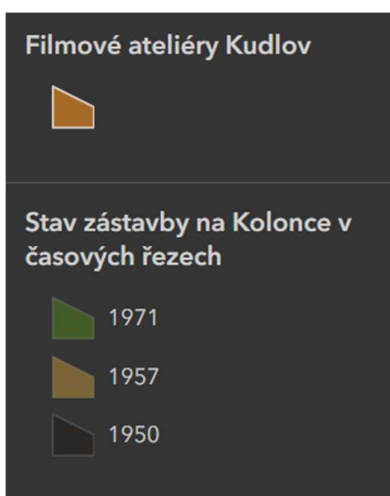

Legenda k mapovým vrstvám reflektujícím strukturu pracovníků podle pohlaví.

Ve skupině vrstev spadajících do roku 1954 se nachází ještě jedna vrstva, která nemá své protějšky v dalších dvou letech a která reprezentuje osobní vyjádření zaměstnanců k potřebě nového bydlení v rámci vyplňovaného dotazníku.⁷ Tato informace nám pomáhá zaměřit se na ubytovací podmínky jednotlivých pracovníků nebo jejich rodinný stav, které jsou čitelné ve vizitkách jednotlivých osob, v kombinaci s jejich spokojeností vyjádřenou v potřebě nového bydlení.

Bodové vrstvy reprezentující obyvatele a zaměstnance FA Kudlov jsou doplněny dvěma polygónovými vrstvami pro zjednodušení orientace v prostoru čtvrti Kolonka. Vrstva „Filmové ateliéry Kudlov“ zobrazuje prostor, ve kterém se postupně rozrůstalo zázemí ateliérů a laboratoří, druhá polygónová vrstva reprezentuje stav bytové zástavby ve čtvrti Kolonka ve třech časových řezech. Tyto řezy byly definovány zdrojovými materiály, konkrétně dobovými leteckými záběry, a orientačně se vztahují k hlavním časovým řežům mapové sady.⁸

⁷ Průzkum potřeby nového bydlení, NA, f. Ministerstvo kultury k. 84, inv. č. 134, Bytová výstavba Gottwaldov, 1954.

⁸ *Letecké měřické snímky z území ČR z let 1936 až 2002*: Český úřad zeměměřický a katastrální (ČUZK). Veřejně dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv?start=lms>.

Funkce mapy, doplňkové funkce interaktivních map

Aplikace pro prohlížení interaktivních mapových vrstev rozšiřuje možnosti nelineárního prozkoumávání obsahu. V každé vrstvě jsou body opatřeny vizitkou, která nese informace o jejich atributech. Body ve vrstvách se při oddalování mapy shlukují do klastrů, které podávají kumulativní informace pro celou skupinu a udržují mapu přehlednou v každém měřítku. Vrstvy třech časových řezů (roku 1946, 1954 a 1969), zobrazující vybrané typy atributů, se dají volně kombinovat, nebo zapínat/vypínat podle potřeby. Aplikace obsahuje sekci „legenda“ () s vysvětlením barevného kódu všech viditelných vrstev a také obsahuje nápovědu (), která pomáhá zorientovat se v kódových označeních atributů nacházejících se ve vizitkách bodů. Tato mapová aplikace je rovněž vybavena nástroji pro sdílení a ukládání obsahu. K dispozici je několik možností, jako například sdílení pomocí zkopírované webové adresy nebo pomocí odkazu na sociální sítě, přímý tisk nebo export vybrané části mapového okna do formátu PDF nebo PNG.

Kategorie zaměstnání

- kreativní práce
- administrativa, technika, zázemí
- laboratore
- v domácnosti, v duchodu
- nefilmoví pracovníci

Potřeba nového bydlení

- ne
- ano
- neuvedeno

Pohlaví

- Žena
- Muž

Souhrnná legenda pro všechny mapové výstupy

1946

Rok narození

- 1901-1910
- 1911-1920
- 1921-1930
- neuvedeno

1954

Rok narození

- 1887-1900
- 1901-1910
- 1911-1920
- 1921-1930
- 1931-1940
- neuvedeno

1969

Rok narození

- 1899-1910
- 1911-1920
- 1921-1930
- 1931-1940
- 1941-1950
- 1951-1955
- neuvedeno

Filmové ateliéry Kudlov

Stav zástavby na Kolonce v časových řezech

- 1971
- 1957
- 1950

Popis dosažených původních výsledků

Úvod

Ačkoliv se zdrojová data pro specializované mapy liší ve svém prostorovém záběru a některé mapy zobrazují situaci a strukturu pracovníků napříč celou republikou, v následující případové studii vybíráme z datových sad výseč zaměřenou na prostor obytné čtvrti Kolonka.⁹

Časové vymezení výzkumu navázaného na analýzu a interpretaci mapových vrstev je vytyčeno rokem 1936, kdy vznikají první bytové jednotky ve čtvrti Kolonka, a rokem 1969, ve kterém dochází k zabydlování největších bytových budov nefilmovými pracovníky, završujícím proměnu ubytovací politiky v této čtvrti. Transformace situace mezi jednotlivými časovými řezy úzce souvisí se změnou politického režimu, dosavadní zjištění však odhalují, že mnohem větší vliv mají samotné faktory lokace. Izolovanost oblasti podstatným způsobem posílila propojení mezi areálem ateliérů (pracovištěm) a přilehlou obytnou čtvrtí Fabiánka (domovem).

Vývoj těchto vztahů je možné pozorovat na rovině sociální či antropologické, neméně zajímavé je ale zkoumat problematiku skrz vlivy nelidských aktérů, kterými jsou také samotné prostory. Pokud vezmeme v potaz působení konkrétních prostorů, otevírá se před námi dynamická síť vztahů mezi potřebami filmového průmyslu a občanskou vybaveností zkoumané oblasti.

1. časový řez: Poválečná struktura obyvatel bytové kolonie Kolonka v roce 1946

Již od roku 1936 se začala v těsné blízkosti studia rozvíjet obytná čtvrť, určená pro ubytování zaměstnanců Filmových ateliérů Kudlov. Tato první vlna výstavby byla definovaná znaky baťovské éry (jedná se o domy č. p. 175–200, viz Mapa 4) které se zachovaly i v poválečném období. Podstatnou změnu těsně po válce představoval odliv zaměstnanců, kteří se snažili hledat pracovní uplatnění jinde – především v Praze. Toto se netýkalo pouze tehdejšího vedení studia (Elmar Klos, Ladislav Kolda), ale také mnoha řadových pracovníků. Ke konci roku 1945 mělo studio asi 50 zaměstnanců, což je podstatný rozdíl oproti více než 200 pracovníkům během války.¹⁰

Poválečné zmenšení počtu zaměstnanců filmových ateliérů mělo vliv na nově zaměstnané tvůrce. Ve vzpomínkách pamětníků byla tato skutečnost brána jako velká výhoda, protože filmové ateliéry nebyly „personálně předimenzované“. Na Kudlově žil a pracoval obnovený mladý produkční tým, který pojily také lidské vazby a podobné životní zkušenosti – většina nově přijatých tvůrců se na Kudlov stěhuje s právě založenou rodinou či si zde našli budoucí životní partnery. Mezi tvůrce, kteří se tehdy přistěhovali přímo na Kolonku, patřili např. režisér Josef Pinkava, výtvarník a animátor Václav Dobrovolský, kameraman a režisér Antonín Horák nebo pedagog a režisér školních filmů František Škapa. Další filmaři se usadili ve Zlíně a okolí.

⁹ V textu jsou místní názvy Fabiánka a Kolonka použity synonymně.

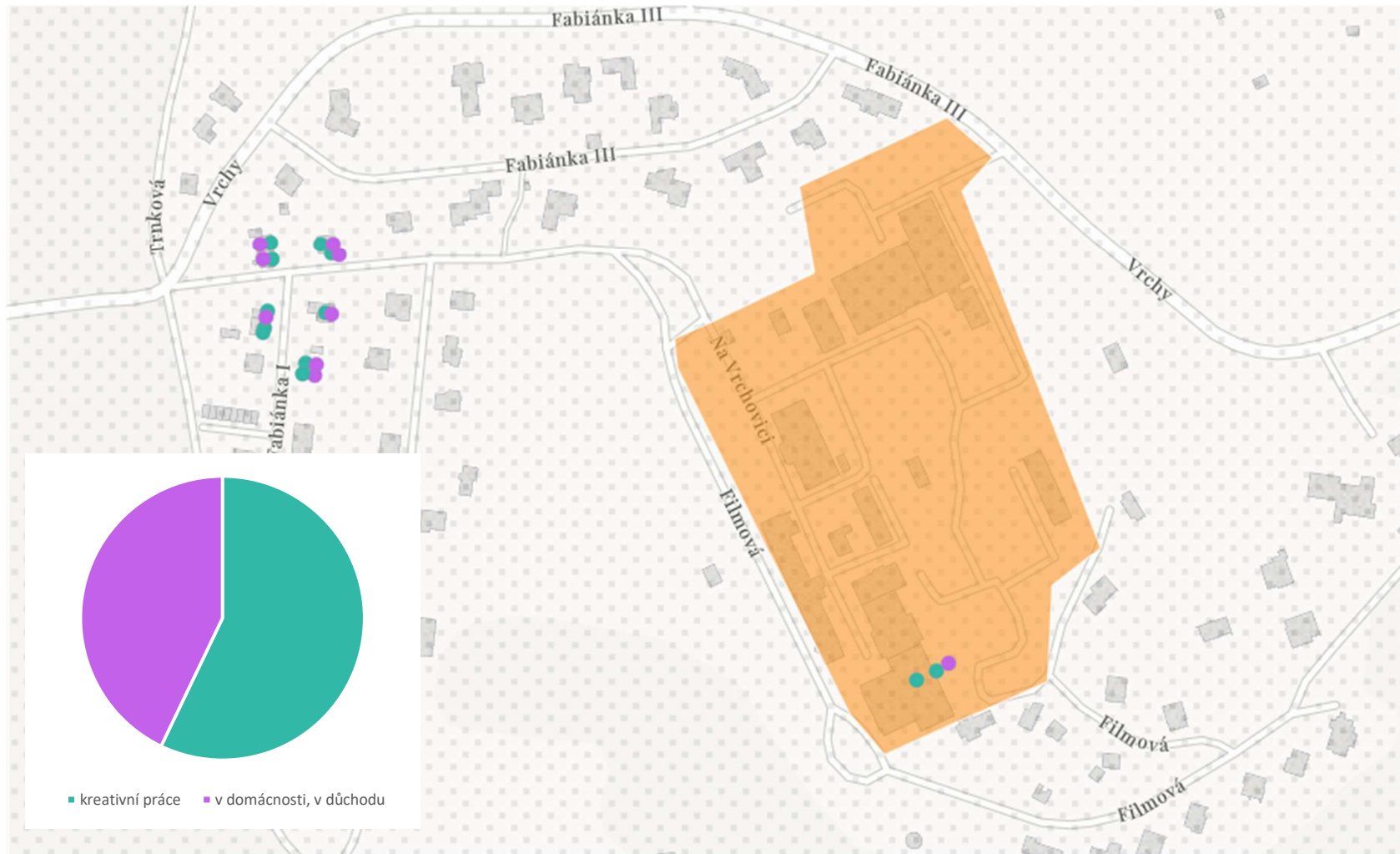
¹⁰ HORÁK, Antonín. *Světla a stíny zlínského filmu. Volné vyprávění*. Vizovice: Lípa, 2002, s. 50.

Rodiny měly na přelomu 40. a 50. let při získávání ubytování přednost.¹¹ Na mapě struktury obyvatel v roce 1946 podle pohlaví a také podle zaměstnání (viz Mapa 1 a Mapa 2) můžeme sledovat poměrně vyrovnanou skladbu mužů a žen odkazující na rodiny bydlící ve společné domácnosti. Do vizualizací byly zahrnuty jen osoby v produktivním a poproduktivním věku, děti byly vynechány. Jak ilustruje zobrazení struktury obyvatel podle zaměstnání, ke konci čtyřicátých let obývali kolonii tvůrčí pracovníci a jejich manželky, které se většinou staraly o domácnost. Upřednostňování ubytování rodin byl dlouhodobý trend, který můžeme vidět napříč všemi třemi časovými řezy.

¹¹ Rozhovor s Josefem Pinkavou, 6. 3. 1997 (Zlín), rozhovor vedla Hana Kuslová.

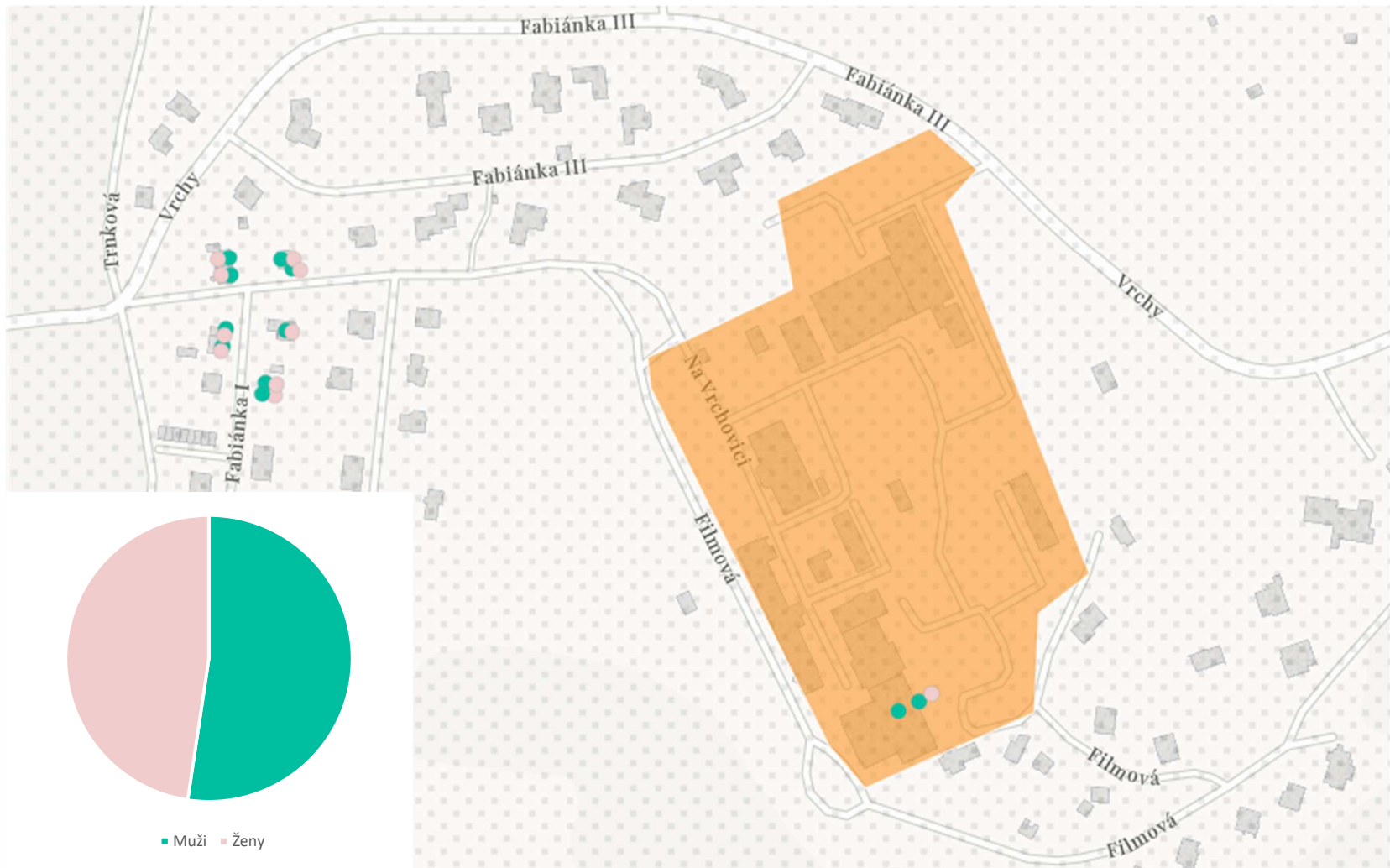
Mapa 1

1946: Zaměstnanci FA Kudlov podle kategorie zaměstnání. Výřez - bytová kolonie Kolonka

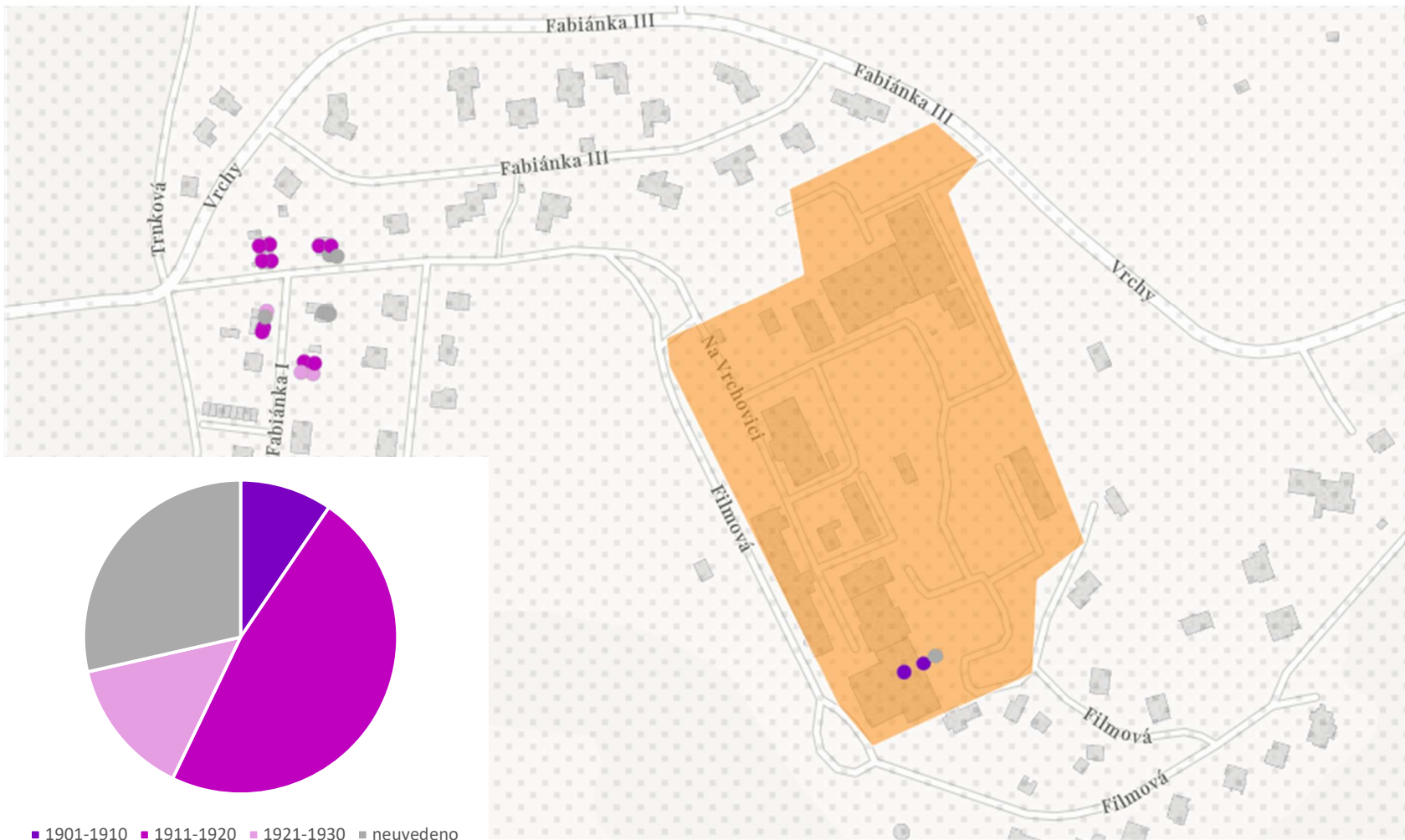
Mapa 2

1946: Zaměstnanci FA Kudlov podle pohlaví . Výřez - bytová kolonie Kolonka

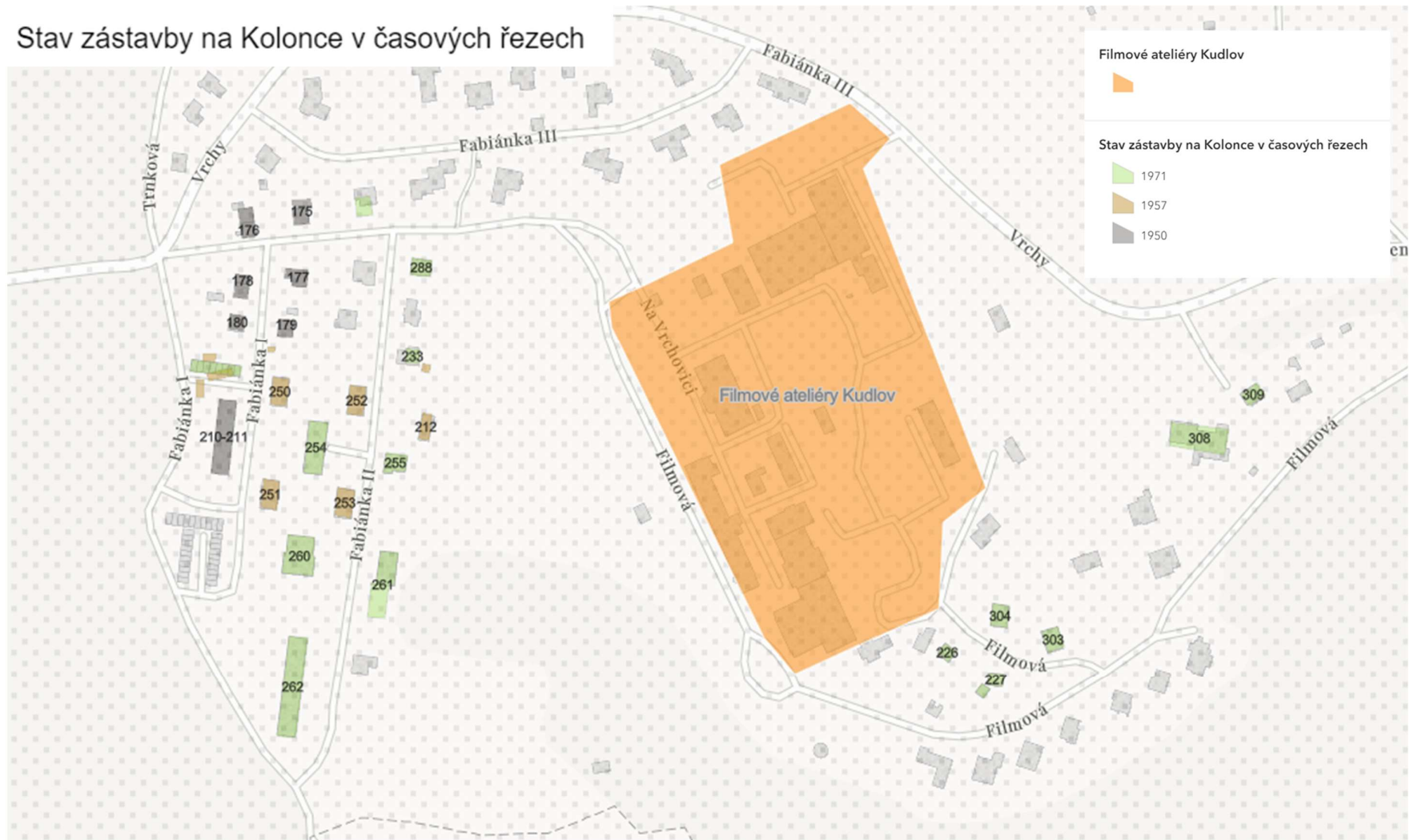
Mapa 3

1946: Zaměstnanci FA Kudlov podle roku narození . Výřez - bytová kolonie Kolonka

Mapa 4

Stav zástavby na Kolonci v časových řezech

2. časový řez: Průzkum potřeby nového bydlení zaměstnanců FA Kudlov v roce 1954

Na počátku 50. let bydlelo na Kolonce přibližně 22 rodin.¹² Počet zaměstnanců filmových ateliérů se stále zvyšoval především kvůli rozšiřování laboratoří, což nutně vyžadovalo další výstavbu bytových prostorů. Původní plán na výstavbu dostatečného množství jednodomků byl z finančních důvodů nahrazen plánem na bytový dům, jehož stavba začala již v roce 1948 (č. p. 210 a 211 – viz Mapa 4).¹³ Jednalo se o třípodlažní dvojblok, který byl ve své době nejvyšším objektem Kolonky. V každém patře se nacházely dva totožné byty, celkem tedy dvojblok obsahoval 12 bytů. Všechny bytové jednotky měly dvě ložnice, obývací pokoj propojený s jídelním koutem, plně vybavenou kuchyň se spíží a koupelnu. Obytný komfort zvyšovaly i vestavěná šatna, třídílná okna, prostorné lodžie a sklep v suterénu. Celková plocha těchto bytů činila 72 m².¹⁴ Při porovnání s průměrnou plochou bytů odevzdaných do užívání na území Československa v roce 1948 (která byla 53,2 m²)¹⁵ je zřejmé, jak nadstandardní bydlení bylo na Kolonce budováno.

V roce 1954 je bytový dům č.p. 210-211 již postaven a na Kolonce bydlelo 46 osob. Z hlediska zaměstnání tady můžeme sledovat vliv nově vybudovaných filmových laboratoří na strukturu obyvatel z hlediska jejich zaměstnání. Část obyvatel Kolonky z roku v roce 1946, zejména mnoho manželek zaměstnanců ateliérů, které se v té době obvykle staraly o domácnost (viz Mapy 1 a 2), se v roce 1954 stala zaměstnanci ateliérů (zejména v nových laboratořích, viz Mapy 5 a 6). Obyvatelé přicházející na Kolonku po roce 1948 do bytového dvojbloku č. p. 210 a 211 se poměrně rovnoměrně skládají z administrativních/provozních pracovníků, kreativních pracovníků studia a pracovníků laboratoří. Dále přibýly dvě ženy v domácnosti a prozatím prostorově neukotvení zůstávají dva tvůrčí pracovníci a jedna laborantka, u kterých údaj o číslu popisném chybí a jejich poloha je tedy jenom orientační. Opomíjenou pozicí je situace žen – filmařek. Pro studii vyzpovídání filmařky přiznávají, že prožívané manželství s dalším filmařem bylo náročné pro společný život (nemožnosti společných dovolených, rozdílné časové harmonogramy kvůli natáčení) a zakládání rodin. U některých zpovídaných filmařek tyto faktory mimo jiné přispěly k rozhodnutí zůstat bezdětné. Samozřejmě najdeme i zaměstnankyně ateliérů, které se svými partnery často taktéž z filmového oboru rodiny s dětmi založily, např. Antonie Horáková (výtvarnice v oddělení Karla Zemana), Marie Sysalová (laborantka), Marie Stehlíková (laborantka), Eva Cvrčková (skript) nebo Naďa Škapová (pracovnice dílny a kostymérka) a její dcera Sylvie Sedlářová (animátorka v oddělení Hermíny Týrlové i Karla Zemana). Další rodiny s dětmi tvořily také manželské páry složené z dvou laborantů, techniků či „dělníků“.¹⁶ V 50. a 60. letech dochází ke generační výměně, během které dochází ke změně rodinných dynamik. Počet žen v domácnosti se snižuje, přesto ale rodiny s dětmi v rozložení obyvatel převažovaly. Absence školky či systematictější podpory žen v domácnosti je proto především s přihlédnutím k nadstandardnímu řešení bytových prostorů překvapivá.

¹² Rozhovor s Petrem a Ljubou Novotnými, 5. 6. 2021 (Kolonka), rozhovor vedla Tereza Bochinová.

¹³ Návrh Stavebního a bytového družstva Čs. filmové společnosti předložený při komisi 5. 5. 1948. Stavební archiv města Zlín, k. 250.

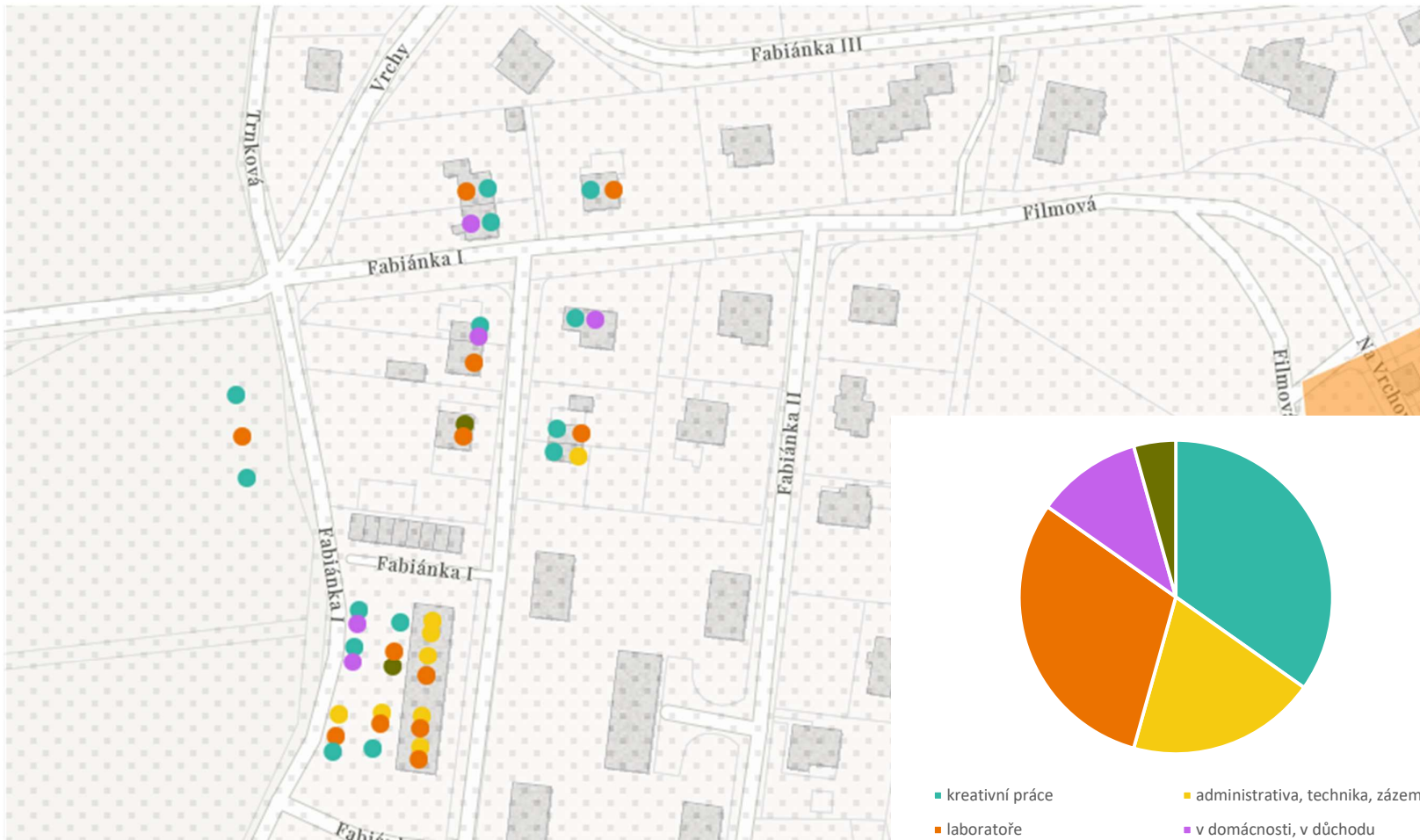
¹⁴ Plány bytových jednotek v domě 210 a 211, předloženo komisi 5. 5. 1948, schváleno 11. 12. 1948. Stavební archiv města Zlín, k. 250.

¹⁵ *Demografická příručka 1959*, s. 78. Převzato z RÁKOSNÍK, Jakub. *Sovětské sociálního státu: Lidově demokratický režim a sociální práva občanů v Československu 1945–1960*. Praha: Filozofická fakulta UK, 2010, s. 456.

¹⁶ Volební seznam občanů čtvrti Fabiánka z roku 1969, soukromý archiv Petra Novotného.

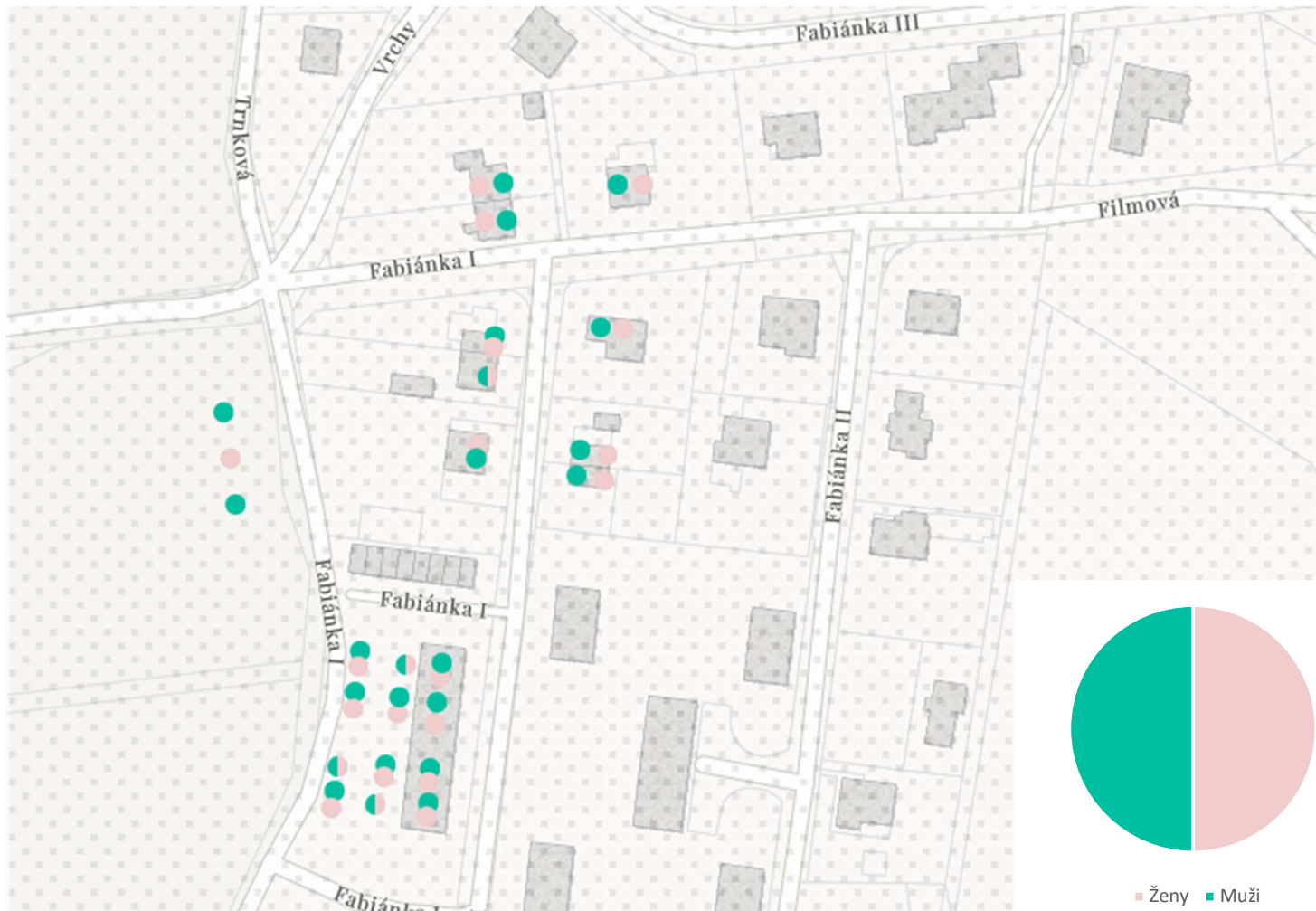
Mapa 5

1954: Zaměstnanci FA Kudlov podle kategorie zaměstnání. Výřez- bytová kolonie Kolonka.

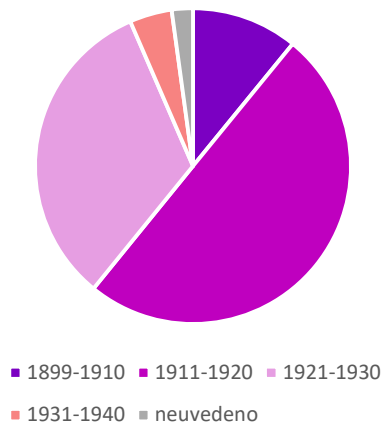
Mapa 6

1954: Zaměstnanci FA Kudlov podle pohlaví. Výřez- bytová kolonie Kolonka.

Mapa 7

1954: Zaměstnanci FA Kudlov podle roku narození. Výřez – bytová kolonie Kolonka

Tlak na MNV ve Zlíně/Gottwaldově ohledně potřeby zajištění kvalitního ubytování umocňovala bytová krize 50. let, která se projevila po celé republice.¹⁷ Vliv markantního rozšíření laboratoří na obytnou čtvrť byl pochopitelně výrazný. Rozvíjející se laboratorní výroba si žádala více a více zaměstnanců. Původním plánem bylo přistavět k bytovému domu č. p. 210 a 211 ještě jeden blok pro zaměstnance laboratoří, který měl obsahovat dalších šest bytových jednotek.¹⁸ Tento plán ale nebyl nikdy zrealizován. Filmové laboratoře tedy vypracovaly zprávu k požadavku na výstavbu nových bytových jednotek ve čtvrti Kolonka, ke které přiložily také průzkum bytové potřeby zaměstnanců FA Kudlov z roku 1954.¹⁹ V důvodové zprávě autoři argumentovali potřebou nového bydlení vyjádřenou především zaměstnanci s rodinami. Náhradní bydlení ale nutně potřebovali také zaměstnanci, kteří bydleli v Domech mládeže a nájemných domech podniku Svit, n. p. (zestátněná firma Baťa), který potřeboval uvolnit ubytovací jednotky pro své vlastní zaměstnance.²⁰ Autoři dále žádali, aby bylo v budoucím projektu nových bytových prostor počítáno s menšími bytovými jednotkami, než byly nadstandardně řešené byty v domech 210 a 211.²¹ Ze žádosti je patrné, že prioritou mělo být uspokojení co největšího počtu nebydlících zaměstnanců, a to i za cenu omezení kvality bydlení. Zajímavá je také poznámka o nedostacích vzhledem k typovým stavbám, která ale má být ignorována vzhledem k započaté celkové koncepci. Podle výsledků závodního průzkumu hlásilo potřebu nového bydlení 43 z celkem 161 dotazovaných.²² Na mapových výřezech zaměřených na Kolonku a na Zlín a okolí (viz Mapy 8 a 9), které zobrazují orientační adresu bydliště zaměstnanců (v případě Kolonky přesnou adresu) a jejich vyjádření k potřebě nového bydlení, můžeme sledovat většinovou spokojenost obyvatel Kolonky, kteří až na jednu výjimku požadavek nového bydlení neuváděli (šedou barvou jsou zobrazeny osoby, které se dotazníku neúčastnily). Naopak ve Zlíně a přilehlých obcích je situace mnohem pestřejší a na otázku potřeby nového bydlení převládají kladné odpovědi. Tito zaměstnanci bydleli častokrát ve stísněných podmínkách a s omezeným soukromím, například v pronajatém pokoji bez vlastního sociálního zařízení nebo u rodičů.

¹⁷ RÁKOSNÍK, Jakub. *Sovětské sociálního státu: Lidově demokratický režim a sociální práva občanů v Československu 1945–1960*. Praha: Filozofická fakulta UK, 2010, s. 455.

¹⁸ Původní plán na dokončení bloku činžovních domů. Zdroj: NA, f. Ministerstvo kultury k. 84, inv. č. 134, Bytová výstavba Gottwaldov, 16. 6. 1954.

¹⁹ Průzkum potřeby nového bydlení, NA, f. Ministerstvo kultury k. 84, inv. č. 134, Bytová výstavba Gottwaldov, 1954.

²⁰ Důvodová zpráva ve věci bytové výstavby na rok 1955, NA, f. Ministerstvo kultury k. 84, inv. č. 134, Bytová výstavba Gottwaldov, 17. 6. 1954.

²¹ Zápis ze schůze závodní rady populárně vědeckého filmu a laboratoří Gottwaldov – Kudlov. NA, f. Ministerstvo kultury k. 84, inv. č. 134, Bytová výstavba Gottwaldov, 15. 6. 1954.

²² Průzkum potřeby nového bydlení, NA, f. Ministerstvo kultury k. 84, inv. č. 134, Bytová výstavba Gottwaldov, 1954.

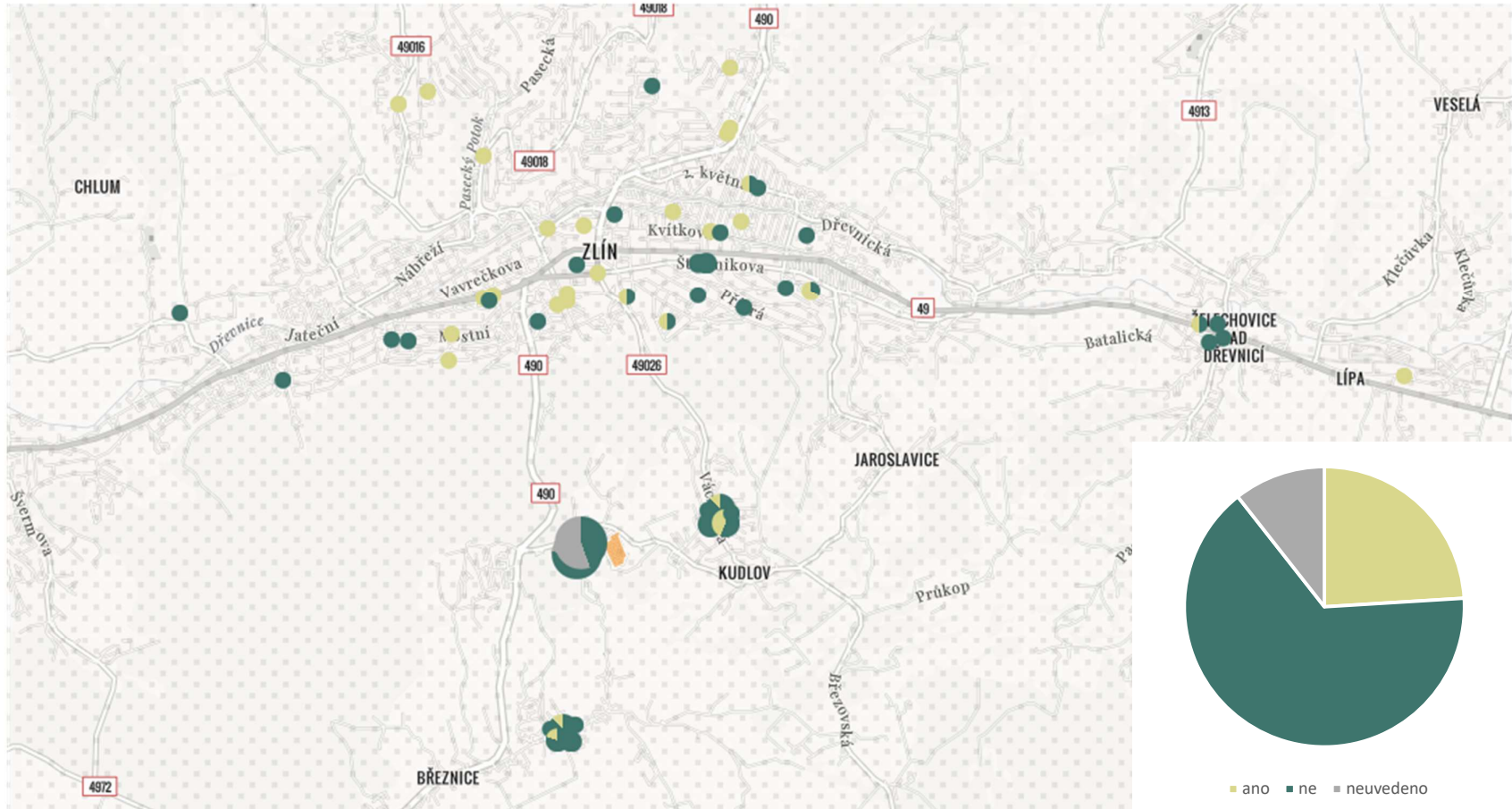
Mapa 8

1954: Zaměstnanci FA Kudlov podle potřeby nového bydlení. Výřez- bytová kolonie Kolonka.

Mapa 9

1954: Zaměstnanci FA Kudlov podle potřeby nového bydlení. Výřez - Zlín

3. časový řez: Struktura obyvatel bytové kolonie Kolonka v roce 1969

Z 43 zaměstnanců, kteří nové bydlení roku 1954 poptávali, byla třetina žadatelů spolu se svými rodinami do roku 1969 na Kolonce skutečně ubytována. Nárůst počtu obyvatel Kolonky je reflektován výstavbou nového typu socialistického ubytování, které se sice cíleně soustředí na kvantitu bytových jednotek, přesto je svými dimenzemi nadprůměrné. Možná ještě zásadnější je však skokový posun v oblasti občanské vybavenosti, který je zásadním způsobem provázaný s provozem laboratoří.

V polovině 50. let bylo vystavěno 5 domů typu T13/52.²³ Do míst, která byla dříve buď zalesněna, nebo fungovala jako zahrady, byla nejprve umístěna čtveřice dvoupodlažních domů (č. p. 250–253, viz Mapa 4).²⁴ Dvoupodlažní typizované domky řady T byly tehdy stavěny po celé republice a jsou příkladem socialistického plánování a tehdejší bytové politiky. Hlavní snahou bylo vyřešení poválečné bytové krize,²⁵ ke kterému měla vést přísná typizace obytných domů. V roce 1952 byl vydán tzv. *Typizační sborník* obsahující novou řadu T schválenou ministerstvem stavebního průmyslu, která zahrnovala několik typů domů (T12, T13, T14 atd.). Důraz byl kladen na ekonomičnost, rychlost a kvantitu realizovaných domů. Každé patro nabízelo dva byty s ložnicí, obývacím pokojem, kuchyní, koupelnou a spíží. Do suterénu se vcházelo z bočních stran, obyvatelé měli k dispozici prádelnu, sušárnu, kočárkárnu a sklad paliva. Z výčtu je vidět, že zmenšená dispozice i obytná plocha, které se dožadovali zástupci FA Kudlov, byla dodržena. Byty v domech T13/52 mají plochu 57,8 m²,²⁶ což je v porovnání s republikovým průměrem z roku 1954, který činil 39,4 m²,²⁷ stále velmi nadprůměrné bydlení, které vytrhává kudlovské filmové pracovníky ze standardu dělnické třídy. Na konci 50. let byl obytný celek doplněn o dvoupodlažní dvojblok (č. p. 254, viz Mapa 4), zasazený doprostřed již existující čtveřice domů. Dvojblok přinesl do oblasti prvek základní občanské vybavenosti – v přízemí měl totiž obchodní prostory. Původních dvanáct bytových jednotek domů č. p. 210 a 211 bylo v roce 1958 rozšířeno o patnáct svobodáren. Jednalo se o menší byty typu garsonek.

V druhé polovině 60. let byl svépomocí vybudován bytový dům č. p. 260, nejvyšší stavba Kolonky (viz Mapa 4). Stěhování do nových bytů probíhalo v roce 1968.²⁸ Budoucí obyvatelé domu tvořili převážně filmoví pracovníci, především zaměstnanci rozrůstajících se laboratoří. Avšak již v tomto případě je patrná snaha o zpřístupnění Kolonky i pracovníkům, kteří nebyli zaměstnanci filmových ateliérů (viz Mapa 10). Jedním z prvotních důvodů tohoto sociálního rozrůznění byla patrně snaha o zvýšení soběstačnosti čtvrti.²⁹ Mezi prvními nefilmovými pracovníky byli totiž např. elektrikáři, zámečníci či stavební dělníci. Obyvatelstvo se mimo filmový průmysl dále rozšiřovalo nejčastěji o zaměstnance podniků Svit, n. p. a Centroprojekt.³⁰

O něco později vznikají také domy č. p. 261 a 262 (viz Mapa 4), které trend upřednostňování nefilmových pracovníků na Kolonce ještě více posilují. Obyvatelé těchto domů byli převážně pracovníci

²³ Stavební archiv města Zlín, k. 252 a 253.

²⁴ Tento typ, který připravil Státní projektový ústav pro výstavbu měst a vesnic, vychází z typu T13. Stejný typ se realizoval například v Brně Židenicích na ulici Meluzínova v letech 1955–1956. Zde jsou domy seskupené do spojených a zalomených bloků, na rozdíl od zlínských jsou omítnuté. Viz Šmardová, Lucie. <https://zam.zlin.eu/objekt/157-obytne-domy-t13-52>

²⁵ RÁKOSNÍK, Jakub. *Sovětské sociálního státu: Lidově demokratický režim a sociální práva občanů v Československu 1945–1960*. Praha: Filozofická fakulta UK, 2010, s. 455.

²⁶ Plány domů typu T13/52. Stavební archiv města Zlín, složka Kudlov, Švermova čtvrtě, Čs. stát. film, Prováděcí projekt. Zlín, 29. 3. 1954.

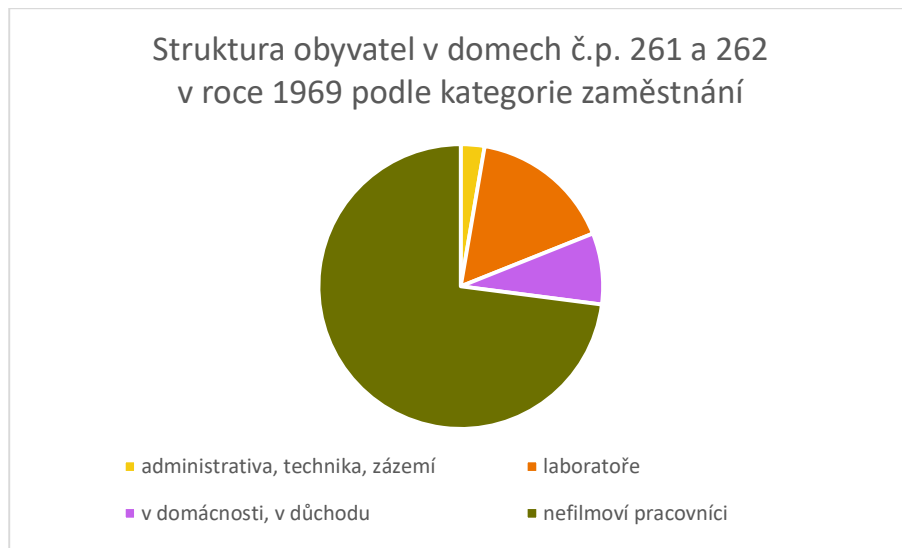
²⁷ *Demografická příručka 1959*, s. 78. Převzato z RÁKOSNÍK, Jakub. *Sovětské sociálního státu: Lidově demokratický režim a sociální práva občanů v Československu 1945–1960*. Praha: Filozofická fakulta UK, 2010, s. 456.

²⁸ Rozhovor s Věrou Kopeckou, 20. 8. 2021 (Kolonka), rozhovor vedla Tereza Bochinová.

²⁹ Rozhovor s Věrou Kopeckou, 20. 8. 2021 (Kolonka), rozhovor vedla Tereza Bochinová.

³⁰ Volební seznam občanů čtvrti Fabiánka z roku 1969, soukromý archiv RNDr. Petra Novotného.

zaměstnaní mimo filmové ateliéry. Z celkového počtu 72 obyvatel v produktivním a poproduktivním věku bylo jen 14 zaměstnáno ve filmových ateliérech a laboratořích, přičemž tady úplně chybí zastoupení kreativních pozic, 6 osob bylo v důchodu nebo v domácnosti a ostatních 54 osob pracovalo mimo FA Kudlov (viz Graf 1 a Mapa 10).

Graf 1: Struktura obyvatel v domech č.p. 261 a 262 v roce 1969 podle kategorie zaměstnání

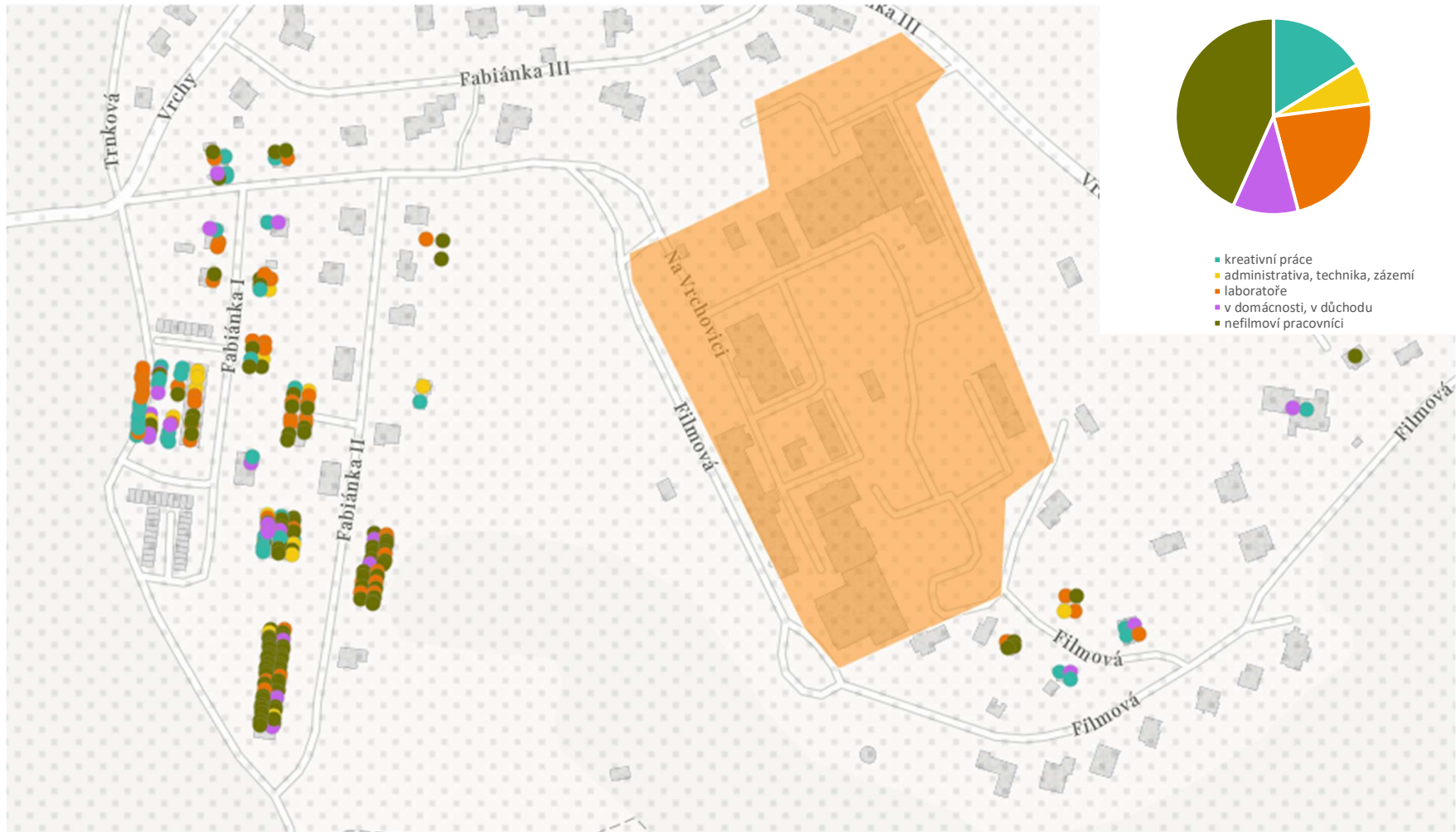
Celkový počet obyvatel Kolonky v produktivním a poproduktivním věku vzrostl ze 179 v roce 1954 na 222 v roce 1969, z toho tvůrčích pracovníků 36, laborantů 51, provozních pracovníků 15, mimo-filmových pracovníků 96 a osob v domácnosti nebo důchodu 24 (viz. Mapa 10). Počet bytových jednotek se zvýšil z 61 na 113.

V 70. letech se výstavba rozšiřuje do oblasti dnešní ulice Filmová směrem k Liškově vile. Oblast byla již v této době považována za exkluzivní. Nová výstavba působí jako kontrast Fabiánky, jelikož tyto stavby jsou individuálně řešené samostatně stojící a luxusně vybavené vily, jsou tudíž mnohem víc podobné Liškově vile než typizovaným domkům a bytovkám. Zachován je však soulad s místním terénem a zelení.³¹ Domníváme se však, že právě zpřístupnění této oblasti nefilmovým pracovníkům je posledním rozvolněním bytové koncepce, dosud do jisté míry přežívající z baťovského období.

³¹ Např. vila manželů Rybkových, postavená roku 1973, má kaskádovitě řešená patra, která se přizpůsobují svazu pozemku. Pro více informací ŠMARDOVÁ, Lucie. Vila manželů Rybkových. ZAM. Dostupné z: <https://zam.zlin.eu/objekt/118-vila-manzelu-rybkovych>. Cit. 2. 4. 2022.

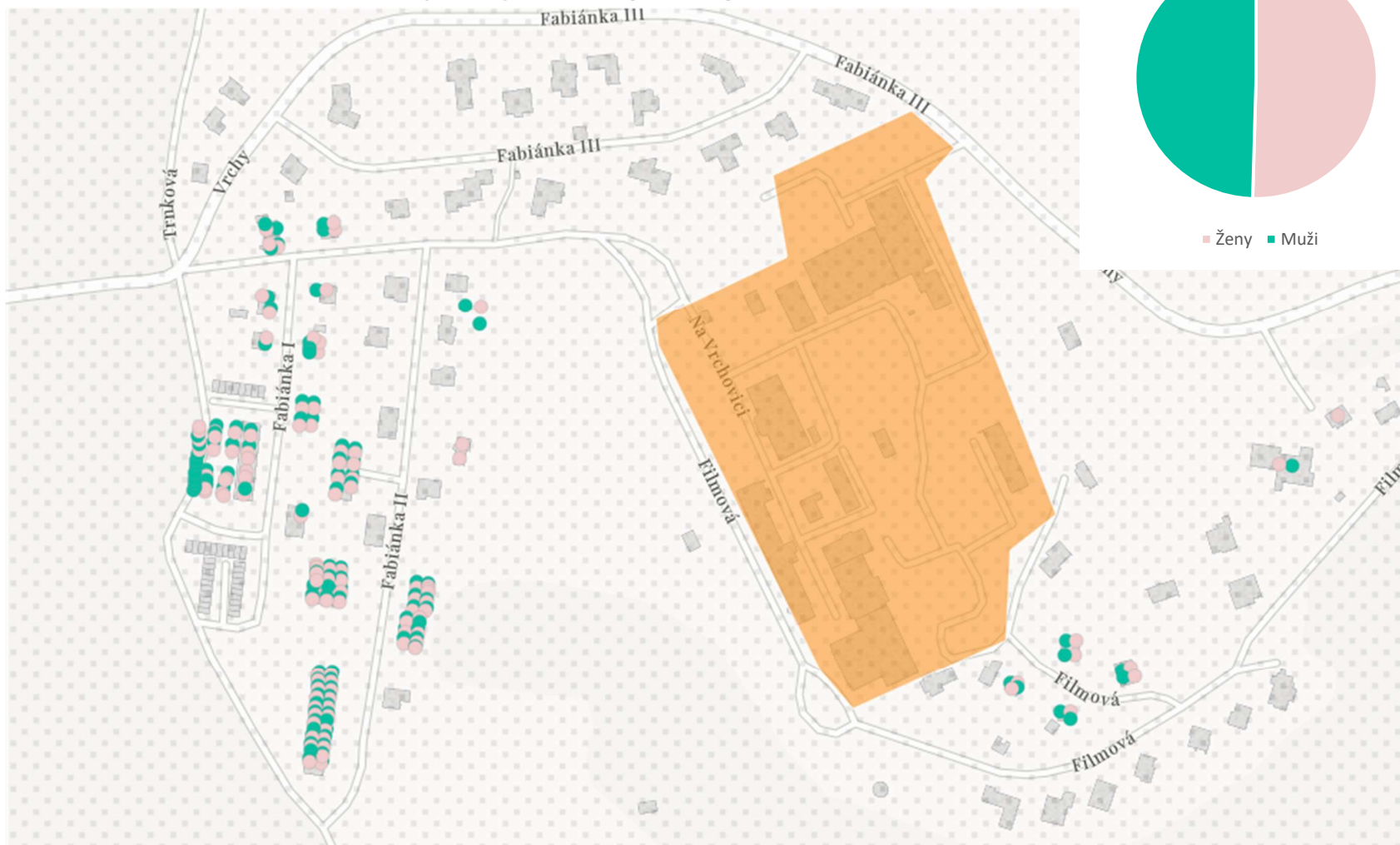
Mapa 10

1969: Struktura obyvatel Kolonky v roce 1969 podle kategorie zaměstnání

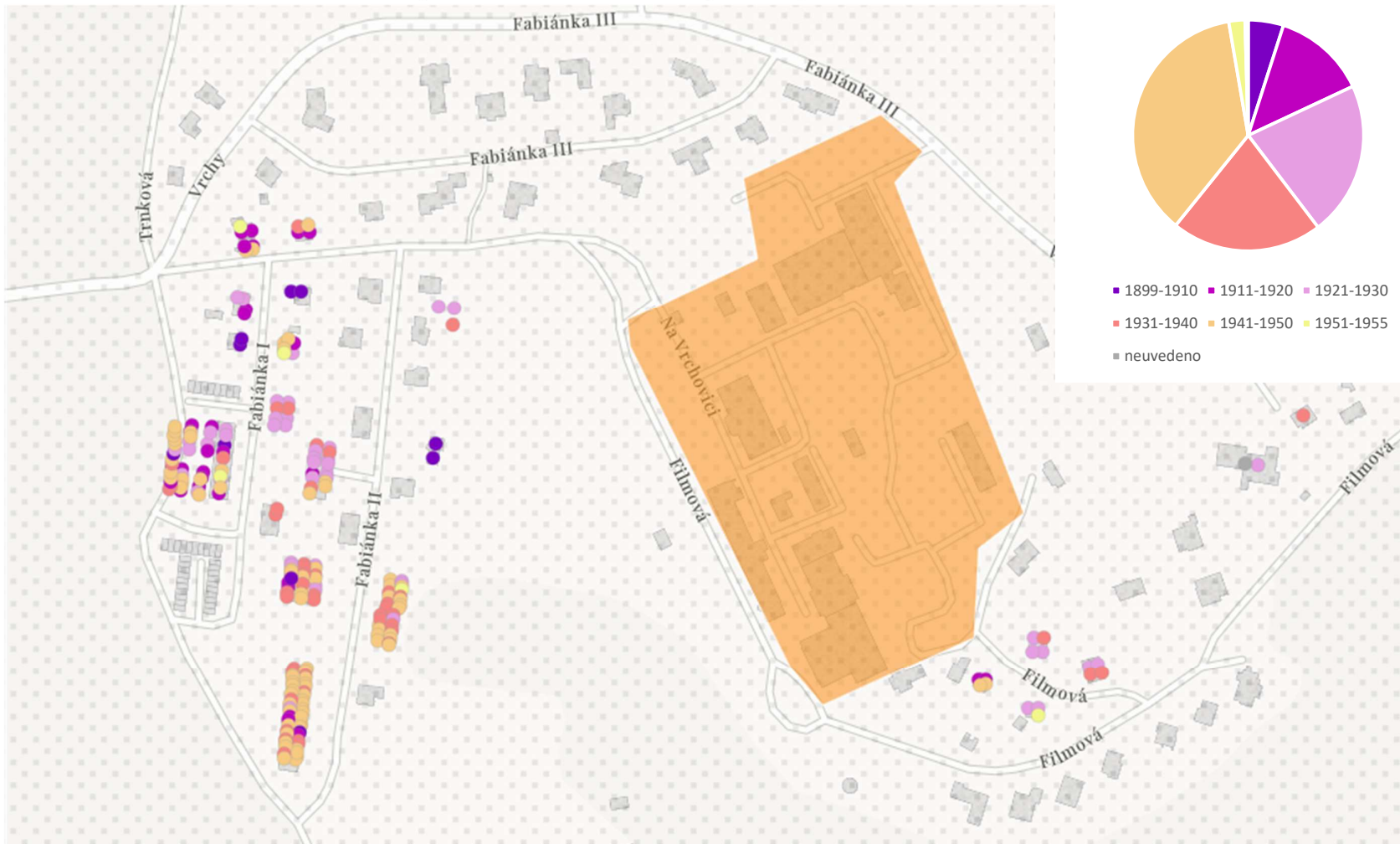
Mapa 11

1969: Zaměstnanci FA Kudlov podle pohlaví. Výřez - bytová kolonie Kolonka

Mapa 12

1969: Zaměstnanci FA Kudlov podle roku narození. Výřez - bytová kolonie Kolonka

Shrnutí

Sada specializovaných map s odborným obsahem *Bytová situace zaměstnanců FA Kudlov v letech 1946, 1954 a 1969*, která vznikla jako dílčí výstup projektu *Relační databáze, mapové projekce a vizualizace dat pro účely propagace, vzdělávání a podpory turismu – realizace na příkladu zlínské filmové kultury*, plní původní záměr autorů vytvářet prostředí pro volnou nelineární exploraci obsahu sesbíraných historických dat k dějinám filmové kultury a produkce ve Zlíně v jejich prostorovém kontextu. Pro tento výstup byla sesbírána dosud nepublikovaná data, která jsou poprvé zobrazena v geografickém prostoru. Sada výše popsaných mapových výřezů představuje část obsahu, který je k dispozici v interaktivní online podobě. Na příkladu porovnávání jednotlivých mapových vrstev představuje možnosti jejich využití pro výzkum nebo volné prohledávání. Online aplikace s interaktivní mapou *Bytová situace zaměstnanců FA Kudlov v letech 1946, 1954 a 1969* je určena odborné i laické veřejnosti a jejím hlavním cílem je vytěžit prostorový rozměr dat způsobem, který pomáhá odhalovat souvislosti, jež by ve formě textu nebo tabulkových záznamů nebyly čitelné. Jak je patrné z explikace výše, může být takovým odhalením například změna pozice žen z hlediska pracovních příležitostí napříč časovými řezy nebo změna prostorového rozložení filmových a nefilmových pracovníků. Obytná situace na Kolonci byla vždy pevně spjata s filmovým průmyslem a prostorem filmového areálu. Nejvýraznějším příkladem tohoto spojení zůstává však stále období do konce 60. let, kdy drtivou většinu rozrůstajícího se obyvatelstva tvořili filmoví pracovníci. Tato skupina obyvatel sdílela mnoho společných znaků jako podobný věk, sociální třídu, životní situaci (uzavírání manželství a zakládání rodin) a samozřejmě netradiční zaměstnání, a tudíž se i jejich potřeby sociální vybavenosti čtvrti do jisté míry shodovaly. Díky předkládaným digitálním vizualizacím mají uživatelé možnost sledovat vývoj a změnu struktury obyvatel na lokální úrovni v čase a prostoru a také sledovat vývoj jak lokální zástavby, tak její postupné obydlování.

Návrh využití výsledku

Hlavním cílem interaktivní mapové aplikace, ze které byla vygenerována sada specializovaných map *Bytová situace zaměstnanců FA Kudlov v letech 1946, 1954 a 1969*, je zpřístupnit prostorové nahlížení na dějiny zaměstnanecké politiky a bytové situace na Kolonci. Sada map poskytuje badatelům příležitost zkoumat kontinuitu v přístupu k zaměstnancům v baťovském období a po zestátnění, porovnávat lokální situaci kudlovských ateliérů se zaměstnaneckou politikou v jiných produkčních společnostech nebo sledovat proměnu v hierarchii zaměstnaneckých pozic při zajišťování zaměstnaneckého komfortu a produkční efektivity. Mezi možné uživatele se můžou řadit jak zájemci o lokální dějiny zlínské filmové kultury, tak odborní pracovníci nebo paměťové, kulturní a vzdělávací instituce se zájmem o politiku kulturních průmyslů a její změn v období státního socialismu.

Využití nástrojů softwaru QGIS do výzkumu přináší lepší ilustraci vývoje lokality a zároveň umožňuje vytvoření malé databáze dílčích informací o lidských aktérech (zaměstnanci) i nelidských (prostory) aktérech. Se sesbíranými informacemi se dá takto pracovat mnohem přehledněji a interaktivněji. Zároveň jsou data upravená tímto způsobem lépe přenositelná do jiných dílčích výzkumů, které využívají digitální nástroje a metody výzkumu v rámci digitálních humanitních věd.

Seznam použité a související literatury a datových zdrojů

Bibliografie

- BAŤA, J. A. *Budujme stát pro 40,000.000 lidí*. II. rozšířené vydání. Zlín: Tisk, 1938.
- BAŤA, J. A. *Průmyslové město*. Zlín: Tisk, 1939.
- COLE, Alexander. Distant neighbours: the new geography of animated film production in Europe. *Regional Studies*. Roč. 2008, vol. 42, č. 6, s. 891 – 904.
- JACOBSON, Brian R. „Introduction: Studio Perspectives“, in *In the Studio: Visual Creation and Its Material Environments*, ed. Brian R. Jacobson, Oakland: University of California Press, 2020.
- JANDÍK, Stanislav. *Železní tovaryši. Sociologická reportáž o zrození nového věku*. Praha: Volné myšlenky, 1938.
- JEFFRES, Leo W.; BRACKEN, Cheryl C.; JIAN, Guowei; CASEY, Mary F. "The Impact of Third Places on Community Quality of Life". *Applied Research in the Quality of Life*. Roč. 2009, vol. 4, č. 4, s. 333 – 345.
- KARFÍK, Vladimír. *Architekt si spomína*. Bratislava: Spolok architektov Slovenska, 1993.
- KLEGA, Vilém. *Příprava továrního dorostu a další profesní vzdělávání u firmy Baťa, a.s. Zlín, v letech 1894-1945*. Prešov: Kraj. ped.úst., 1991.
- LATOUR, Bruno. *Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford: Oxford University Press, 2005.
- RÁKOSNÍK, Jakub. *Sovětzace sociálního státu: Lidově demokratický režim a sociální práva občanů v Československu 1945–1960*. Praha: Filozofická fakulta UK, 2010.
- SCOTT, Allen J. A map of Hollywood: The production and distribution of American motion pictures. *Regional Studies*, Roč. 2002, vol. 36, č. 9, s.957 – 975.
- SCOTT, Allen J. Entrepreneurship, innovation and industrial development: Geography and the creative field revisited. *Small Business Economics*. Roč. 2006, vol. 26, č. 1, s. 1–24.
- SCOTT, Allen J. *On Hollywood: The Place, The Industry*. Princeton: Princeton University Press, 2014.
- SZCZEPANIK, Petr. Mediální výstavba „Ideálního průmyslového města“. Síť médií v Baťově Zlíně 30. let. In: Pavel Skopal (ed.), *Kinematografie a město. Studie z dějin lokální filmové kultury*. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity O2. Brno: Masarykova Univerzita, 2005.
- ŠEVEČEK, Ondřej. *Zrození Baťovy průmyslové metropole. Továrna, městský prostor a společnost ve Zlíně v letech 1900-1938*. České Budějovice: Veduta, 2009.
- WAITT, Gordon a GIBSON, Chris. „Creative Small Cities: Rethinking the Creative Economy in Place“. *Urban Studies*. Roč. 2009, vol. 46, č. 5/6, Special Issue: Trajectories of the New Economy: Regeneration and Dislocation in the Inner City (květen 2009), s. 1223 – 1246.

Orální prameny

- Rozhovor s Petrem a Ljubou Novotnými, 5. 6. 2021 (Kolonka), rozhovor vedla Tereza Bochinová.
- Rozhovor s Věrou Kopeckou, 20. 8. 2021 (Kolonka), rozhovor vedla Tereza Bochinová.
- Rozhovor s Taťánou Havlíčkovou, 27. 4. 2021 (Zlín-Prštné), rozhovor vedla Tereza Bochinová.
- Rozhovor se Sylvíí Sedlářovou, 28. 7. 2022 (Kolonka), rozhovor vedla Tereza Bochinová.
- Rozhovor s Jindřichem Sonberkem a Karlem Ohankou, 17. 9. 2022 (Kolonka), rozhovor vedla Tereza Bochinová.
- Rozhovor s Janem Dudeškem ml., 29. 9. 2021 (Rusava), rozhovor vedl Pavel Skopal.
- Rozhovor s Pavlem Komárkem, 9. 9. 2020 (Kolonka), rozhovor vedl Pavel Skopal.
- Rozhovor s Josefem Pinkavou, 6. 3. 1997 (Zlín), rozhovor vedla Hana Kuslová.

Archivní prameny

- MJVM Zlín, podsběrka Historická, f. Jaroslav Novotný, Korespondence pracovní J. Novotného.
- MZA Zlín, fond Baťa XV, ič. 126.
- NA, f. Ministerstvo kultury k. 84, inv. č. 134, Bytová výstavba Gottwaldov.
- SOKA Zlín-Klečůvka, ič. 946, fol. 15.
- Stavební archiv města Zlín, k. 250.
- Stavební archiv města Zlín, k. 252.
- Stavební archiv města Zlín, k. 253.
- Stavební archiv města Zlín, k. 308.
- Stavební archiv města Zlín, složka Čs. státní film přístavba k ateliéru + dřevěný sklad.
- Stavební archiv města Zlín, složka Čs. státní film – výroba, ateliéry a laboratoře, stav. část.
- Stavební archiv města Zlín, složka Kudlov film. ateliér, nouz. sklad a stol. dílny.
- Stavební archiv města Zlín, složka Kudlov Filmové laboratoře.
- Stavební archiv města Zlín, složka Kudlov, Rekonstrukce laboratoří.
- Stavební archiv města Zlín, složka Kudlov, Švermova čtvrť, Čs. stát. film, Prováděcí projekt.
- Volební seznam občanů čtvrti Fabiánka z roku 1969, soukromý archiv RNDr. Petra Novotného.

Mapové podklady

Letecké měřické snímky z území ČR z let 1936 až 2002: Český úřad zeměměřický a katastrální (ČUZK).
Veřejně dostupné: <https://ags.cuzk.cz/archiv?start=lms>.

Seznam publikací, které předcházely výsledku

Skopal, P. a kol. (2000) *Filmové ateliéry ve Zlíně. Příběhy -- fakta – mapy – souvislosti*. Brno: Masarykova univerzita.